

Дамир Каракаш
СЈАЈНО МЕСТО ЗА НЕСРЕЌА

Наслов на оригиналот:

Damir Karakaš

Sjajno mjesto za nesreću, Sandorf, Zagreb, 2009

МАКЕДОНСКА РЕЧ

E-mail: makedonskarec@yahoo.com

© Damir Karakaš, 2009

© За преводот: Фондација С. Фишер во името на ТРАДУКИ

© Сите права за ова издание се заштитени со закон. Забрането е копирање, умножување и објавување на делови или на целото издание во печатени и електронски медиуми или за друг вид јавна употреба или изведба без согласност на издавачот.

Дамир Каракаш

**СЈАЈНО МЕСТО
ЗА НЕСРЕЌА**

**Превод од хрватски јазик
Ленче Тосева**

**МАКЕДОНСКА РЕЧ
Скопје, 2011**

ПРВ ДЕЛ

1.

„Madame!“, ја покажувам карикатурата на Вуди Ален над главата. „Carikature!“

Тоа ми беше рекламна карикатура.

На почетокот ја немав, потоа видов дека скоро сите цртачи пред *Помиду* ја имаат.

Повеќето цртачи за рекламни карикатури лукаво користат фотокопии од списанија; јас својата самиот ја нацртав. Најпрвин купив едно списание за филм, внимателно го прелистував, барајќи погодна фотографија на некоја позната фаца. Се двоумев меѓу Жерар Депардје и Вуди Ален, меѓу нивните лични носеви. Но фотографијата на Вуди внатре, беше многу појасна, поизразна, па на крајот се одлучив за него.

„Excusez-moi!“, викам кон жената и мажот со големи, црвени ранци на грбот, кои во чекор го проучуваат планот на градот. „Vous voulez un souvenir de Paris?“

Не ме ни погледнаа, продолжија со прстите, како да рапуваат, да си покажуваат еден на друг во одвитканата мапа. Погледнав наоколу, ниту на другите цртачи не им одеше нешто претерано; се обидов уште неколкупати, повторно никој не се сврте.

Потоа ги забележав жената, мажот и момчето, доаѓаа од улицата *Рамбуио*. Им одам во пресрет, покажувам со прстот на момчето, почнувам да цртам со прстот по воздухот. Им го покажувам Вуди.

Мажот застана, погледна во момчето, потоа ме праша:

„How much?“

„Ќе се договориме“, го подавам набрзина столчето кон момчето.

„Од каде сте?“, ги прашувам цртајќи го профилот на момчето.

Мажот рече: „Од Канбера.“

„Оо, Австралија е прекрасна земја“, реков.

Застанувам, го прашувам момчето што ќе биде кога ќе порасне: тоа молчи. Му цртам каубојска шапка, два пиштола:

во заднина ја цртам Ајфеловата кула, се потпишувам, подолу ги допишувам месецот, годината и со големи букви – ПАРИЗ.

Карикатурата е целосно успешна па долго им ја покажувам. Инаку, како и повеќето цртачи, бргу ја мотам во туба, за муштеријата да не се премисли. Мажот праша: „Колку?“

Некој тип отстрана исто така го гледаше цртежот.

„Повелете“, му покажувам со раката на столчето. „Виесте следен на ред.“

Типот ме погледна и си замина.

Се свртев кон Австралијанецот.

„Триесет евра“.

Жената намуртено ме пресече со погледот, мажот веднаш ја изброја споменатата сума, и ми ја подаде.

Ги земам парите, ги пикам во задниот џеб, но така, како парите да се нешто што воопшто не ми значи, а потоа ги прашувам, *Да не сакаат можеби и вие карикајџура?*, истовремено покажувам со прстот на слободното столче, го допирам врвот на јагленот на хартијата, го напнувам телото.

Се однесував како да рекле: да.

„Не!“, категорично рече жената.

Ја погледнувам, полека станувам и медам љубезна насмевка.

„Пријатен престој во Париз“, реков.

2.

На мостот пред Нотр Дам ја цртам карикатурата на еден црвенокос билдер од Калифорнија.

Ја имаше онаа четкаста фризура која потсетува на аеродромска писта, па му нацртав авионче на главата. Една девојка од публиката, во црно припиено здолниште кое ѝ го истакнуваше виткото тело, почна да се смее. Неколку дена претходно исто вака цртам некој тип: кога од зад мојот грб почнаа две Циганчиња да му се смеат, типот почна вознемирено да се вртка на столчето, да се поти, веројатно мислејќи дека го исмејувам, па ги избркав Циганчињата.

На билдерот од Америка смеењето воопшто не му пречи.

Напротив, смета дека тоа смеење е сигурен знак дека карикатурата целосно успеала: зашто каква е таа карикатура ако не е смешна.

Кога типот задоволно си замина, сосема сериозно ја прашувам девојката сака ли и таа карикатура: таа прсна во смеење. Откако најпосле престана да се смее, поразговаравме, онака од нога: рече дека се вика Мауд. Рече дека работи кај татко ѝ во дизајнерска канцеларија, јас ѝ реков дека сум познат писател од Хрватска.

Се трудев француски да зборувам полека, без грешки, но тоа беше тешко да се изведе.

Уште додавам дека чекам и во Париз да ми се објави роман па повремено цртам карикатури, што беше вистина. Но, таа ме погледна сомничаво, со насмевка, па од торбата го извлекувам тој свој роман „Сјајно место за несреќа“ и ѝ го тутнувам под нос. Го зеде романот, почна да го прелистува, потоа повторно почна да се смее, како да разбира хрватски, како внатре штотуку да беше прочитала нешто многу смешно.

Ноќта е убава, ведрата, свездите се допираат со вжештените краци. Потпрени сме на челичната ограда на мостот Шарл де

Гол, гледаме во ѕвездите, би можело да се каже дека сцената е романтична. Потоа Мауд почнува да танцува со рацете во воздухот, потоа полека легнува на пустиот пат, се претопи со својата сенка и рече: „Толку ми е убаво што би можела да се убијам.“

Сè уште воодушевено гледам во ѕвездите кои сјаат како никогаш, потоа веѓите полека ми се спојуваат. Полека ги враќам мислите. „Толку ми е убаво што би можела да се убијам... Толку ми е убаво што би можела да се убијам...“, повторувам постојано во себе.

Не, тука нема никаква логика.

Колона од автомобили, светлината од фаровите се умножува, скокнувам и во паника ја повлекувам Мауд од патот. Таа и понатаму се смее, се фатила со рацете околу стомакот, се грчи од смеење.

Мауд живее покрај метрото *Ле Волонџер*, се качуваме по плитките скали.

Станот е на шестиот кат, килимите црвени, меки, пријатно е да се оди по нив.

Но... онаа проклета реченица... повторно ми е во главата.

Одвај на петтиот кат успеав да се откачам од неа.

Мауд ја отклучи вратата, влезе, ги рашири рацете до крај.

Во истиот момент кон неа отсекаде почнуваат да трчаат животни, воодушевено да ѝ скокаат во прегратка: кучиња, мачки, некои животни кои воопшто никогаш ги немам видно: некакви риби што трчаат. Стојам скаменето и набројувам точно пет кучиња, десет мачки, две игуани за кои во прв момент во шокот помислив дека се риби што трчаат. Потоа два зајака и мрмот кој е единствениот во кафез.

Едно од кучињата, бушавото на кое му се обрати со Самсон, огромно е и непријателски се однесува спрема мене. Се вргам, гледам низ прозорецот: свети Ајфеловата кула. Со задоволство би ја искорнал во моментов и би му ја напикал на Самсон во газот, така некако се чувствував. Сепак, донекаде ме расположи тоа што животните се многу послушни. Кога

Мауд најпосле сите ги нахрани, им нареди да се тргнат. Уште само игуаните одеа по неа.

Набргу и тие се преместија на едно парче дрво, кое растеше покрај ѕидот.

Помислив како ова со животните и не е некој баук, станот е огромен, има место за сите.

Освен тоа, оваа земја е лулка на демократијата, ќе се навикнеме едни на други.

Ете, Самсон веќе ми пријде, почна мирољубиво да мавта со опашот.

Ќ пријдов на Мауд, ја бакнав, во станот свети само една ноќ-на ламбичка, па ја прашувам: „Каде се вклучува светилката?“

„Покрај влезната врата“, рече. „Но треба да се купат светилки.“

„Ако одиш во тоалет“, рече, „во спалната соба имаш батерија.“

Ја земам батеријата, влегувам во тоалетот, светам во школката, мочам.

Мауд во меѓувреме завиткала цоинт.

Пушевме, пивнувавме вино, се бакнувавме.

Ќ ја соблекувам кошулата, почнувам да ја допирам со јазикот по градите. Брадавиците ѝ се украсени со накит и црвени, како штотуку да прокрвариле. Вкусот на нејзината негувана кожа кој омамливо мириса на камилица, испапчени-те брадавици, ладниот метал, опасно ме запалија.

Кога ѝ ја ставив раката меѓу бутите, рече со тивок глас:

„Немој, нешто не сум расположена.“

Незабележливо вдишувам, криејќи ја лутината, па продолжувам нежно да ја бакнувам по вратот, образите.

Малку подоцна таа ја испружи раката преку мене, и стави ЦД.

Засвире некаков цез.

Се присетувам на Моране.

Неколкупати отидовме да слушаме цез во оние збиени клубови на *Шайле*. Како и секогаш, сè беше во ред со слушањето цез додека музичарите не почнуваа да уживаат повеќе од мене, и не почнуваа да паѓаат во делириум. Тоа кај цезот секогаш знае по малку да ме изнервира, јас издвојувам пари, плаќам билет, а како што одминува концертот, да го ебам, тие

почнуваат да уживаат повеќе од мене. Се чувствуваш, некако, прелажано.

„Како ти е ова?“

„Океј.“

„Го сакаш џезот?“

„Понекогаш“, реков. „Мислам дека џезот е подобар да го свириш отколку да го слушаш.“

„Мојот татко го мрази џезот“, рече. „Тврди дека џезот е спорт.“

„Што слуша тој?“

„Ништо.“

Ги спуштам рамениците.

Мојот татко исто така не ја сакаше музиката.

Секогаш кога ќе влезеше дома, го стивнуваше радиото.

Никогаш не го разбирав тој вид луѓе.

Еднаш за десеттиот роденден ми го подари својот велосипед и ми рече дека тој и понатаму останува негов велосипед.

Мојот татко?

Ми се лоши кога ќе се сетам на него.

Малку подоцна Мауд смота нов џоинт.

Кога го докрајчивме, лежевме прегрнати под топлите покривки, слушавме џез.

Мауд заспа, но јас никако не можев, веројатно малку и поради животните.

Очите им светкаа во мракот.

Се плашев да не дојдат во креветот.

Ајде мачките и кучињата. Но, игуаните?

Нив слабо ги познавав, не знаев што можам да очекувам од нив во креветот.

Станувам и се врткам низ станот.

Животните заспаа: единствено Самсон, ме набљудуваше од лежечка положба на средината на станот, мавтајќи со опашот. Го погалив помеѓу ушите, не знам што да правам, па влегувам во една од собите.

Ужасно е загушливо, одвај го отворам замандалениот прозорец па потонувам во црвената фотелја.

На дрвената полица покрај главата се наредени три реда книги. Ја кривам главата гледајќи ги грбовите од книгите:

Волтер, Русо. Т. С. Елиот, Римбо, Едгар Алан По, Вирџинија Вулф, неколку книги за филмот, нешто за средновековното сликарство.

На ѕидот има постер од Вирџинија Вулф.

Не знам зошто луѓето на ѕидот ставаат постери од личности кои се самоубиле. Јас тоа никогаш не би го можел, тоа ме плаши. Потоа извлекувам неколку романи од Нина Берберова, само за да не мислам на Вирџинија Вулф. Ги прелистувам, се обидувам да замислам како во рацете го држам својот роман, сè уште топол и штотуку објавен кај некој престижен француски издавач. Се обидувам да го замислам насловот на романот на француски. Ке пишува: „UN FORMIDABLE ENDROIT POUR LE MALHEUR.“

Станувам, се враќам кај Мауд која цврсто спиеше, а онаму каде што до пред малку лежев јас, се беше вовлекол Самсон. Не мислев да се враќам назад во кревет, не знаев ниту каде би одел, па во еден момент од едно место се обидов да тргнам во три насоки.

На крај одам во веќе.

Седам на капакот од школката, чекам да се разбуди Мауд.

Се прашувам, дали би можел да живеам овде, во друштво на овие животни?

Но подобро овде отколку во оној стан на Христо, кој нема ниту клозет, па принудени сме да го правиме тоа во најлонски кеси: и скришум на улица да ги фрламе во корпите за ѓубре.

Се присетувам на непријатните денови непосредно по разделбата со Морана, која ме избрка од станот; немав каде да спијам, но беше лесно зашто сè уште не беше дојдена зимата.

Христо ми раскажуваше дека за време на зимските месеци на улиците на Париз секоја година умираат од студ илјадници бездомници. Ми раскажуваше за оние решетки на тротоарите над метрот низ кои струи топол воздух, па јата бездомници се собираат на нив, само што тешко е тогаш да се најде слободно место.

Сум задремал на школката, по некое време се разбудив, се измочав во школката и малку промашив. Наоѓам крпа, клекнувам, почнувам да бришам.

Потоа ја слушнав Мауд, се смееше.
Триев со крпата по подот, слушајќи преку сидовите како се смее.
Можеби ме гледа и се смее, можеби е вештерка, можеби може да гледа преку сидовите.
Ги начулив ушите, сега слушав малку подобро.
Станувам, со тивки чекори одам до вратата.
Да... тоа веќе не беше смеење; плачеше, добро слушав.
Гласно липаше.
Излегов и збунето седнав до неа, внимателно тргајќи го Самсон.
Прашувам тивко: „Што се случи?“
„Мауд... Што ти е?“
„Полудувам“, липаше непрекинато. „Јас полудувам.“
Го покри лицето со рацете, почна посилно да плаче.
„Луда сум!“, плачеше. „Јас сум луда!“, викаше.
„Мауд“, реков, ја прегрнав и ја проголтав жилавата плунка.
Шепотев: „Смири се. Ке биде сè во ред. Смири се.“
По некое време најпосле се смири.
Ме погледна, лицето ѝ беше истуткано и мокро.
„Извини“, рече. „Сиот вчерашен ден некако лошо се чувствував.“
„Тоа ти е поради времето“, реков. „И кај мене е исто. Кога врне и мене ми е лошо.“
Потоа се сетив дека вчера беше сончево.
Погледнав надвор, сонцето повторно светеше како никогаш.
„Смири се. Сè е во ред“, реков со шепот.
Таа посилно ме прегрна.
Лежиме така прегрнати, во тишина, без зборови.
Животните, од сите страни, љубопитно нè набљудуваат.
„Сакаш да појадуваме нешто?“, реков. „Сакаш да донесам кроасани?“
„Може“, рече одвај чујно. „Мерси.“
Се извлеков од нејзината прегратка, ги навлеков чевлите, отидов во пекарница.
Не се вратив повеќе.